א) וַאֲפִלּוּ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן: **ט** ᶻ הַחוֹשֵׁשׁ (כב) בְּעֵינָיו אוֹ בְּעֵינוֹ וְיֵשׁ בּוֹ צִיר, אוֹ שֶׁהָיוּ שׁוֹתְתוֹת מִמֶּנּוּ דְּמָעוֹת מֵחֲמַת הַכָּאֵב, אוֹ שֶׁהָיָה שׁוֹתֶת דָּם, אוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ (כג) רִירָא וּתְחֹלַת אוֹכְלָא (פְּרוּשׁ (כד) תְּחֹלַת חֹלִי), מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת: י ᵏכָּל חֹלִי (כה) שֶׁהָרוֹפְאִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא סַכָּנָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עַל הַבֶּשֶׂר מִבַּחוּץ מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. * וְאִם רוֹפֵא אֶחָד אוֹמֵר צָרִיךְ * וְרוֹפֵא אֶחָד אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ (כו) מְחַלְּלִין, * ˡוְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר (ד) (כז) שֶׁאֵין צָרִיךְ מֻמְחֶה, (כח) דְּכָל בְּנֵי אָדָם חֲשׁוּבִים מֻמְחִין קְצָת, וְסֵפֶק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (כט) דַּוְקָא יִשְׂרְאֵלִים, (ל) אֲבָל סְתָם אֵינָם יְהוּדִים שֶׁאֵינָן רוֹפְאִין לֹא מַחֲזִקִינָן אוֹתָם כְּבַקִּיאִים (איסור והיתר הארוך (כנ"ל נט דין ז)). מִי שֶׁרוֹצִים לְאָנְסוֹ שֶׁיַּעֲבֹר עֲבֵרָה גְּדוֹלָה, (לא) אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו הַשַּׁבָּת כְּדֵי לְהַצִּילוֹ (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ש"ו (ס"ד)) (בית יוסף (ס" שו ד"ה ונ"ל)) בשם הרשב"א (בתשובה מ"ו סי' רמז):

יא ᵐחוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה, שֶׁאָמְדוּהוּ בְּיוֹם שַׁבָּת שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ רְפוּאָה יְדוּעָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְלָאכֶת חִלּוּל שַׁבָּת שְׁמוֹנָה יָמִים, (לב) אֵין אוֹמְרִים נַמְתִּין עַד הַלַּיְלָה וְנִמְצָא שֶׁלֹּא לְחַלֵּל עָלָיו אֶלָּא שַׁבָּת אַחַת, אֶלָּא יַעֲשׂוּ מִיָּד אַף עַל פִּי שֶׁמְּחַלְּלִין עָלָיו שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. וּלְכַבּוֹת הַנֵּר בְּשַׁבָּת שִׁיֵּשׁ עַיִן לְעֵיל סִימָן רע"ח (ס"ק): **יב** ᵗכְּשֶׁמְּחַלְּלִין עָלָיו שַׁבָּת עַל חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה, מְשְׁתַּדְּלִין (לג) שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, וּקְטַנִּים, וְנָשִׁים, (לד) אֶלָּא עַל יְדֵי יִשְׂרְאֵלִים גְּדוֹלִים ᵘוּבְנֵי דַעַת. הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִם אָפְשָׁר לַעֲשׂוֹת בְּלֹא דְחוּי (לה) וּבְלֹא אִחוּר עַל יְדֵי שִׁנּוּי, עוֹשֶׂה עַל יְדֵי שִׁנּוּי, וְאִם אָפְשָׁר לַעֲשׂוֹת (לו) עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי בְּלֹא אִחוּר כְּלָל, עוֹשִׂין עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי (אור זרוע (מ"כ סי' נח)), (ה) (לז) וְכֵן נוֹהֲגִים. אֲבָל בְּמָקוֹם דְּיֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁיִּתְעַצֵּל הָאֵינוֹ יְהוּדִי, אֵין לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי (תוספות (יומא פד: ד"ה אלמא)

בְּאוּר הַלָּכָה

* וְאִם רוֹפֵא אֶחָד. וְהִסְכִּימוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים [הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי' תריח סק"ד) בְּשֵׁם הַבֵּ"ח (שם ס"ו) וְאֶלְיָה רַבָּה (שם סק"ו), עַיֵּן שָׁם] דְּהֵיְינוּ דַּוְקָא אִם שְׁנֵיהֶם שָׁוִים, אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם מֻפְלָג בְּחָכְמָה שׁוֹמְעִין לְדַבְרָיו בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר, דְּכֵינָן דְּבִמְנִינָם שָׁוִים הֵם, אִזְלִינַן בָּתַר רֹב חָכְמָה:

* וְרוֹפֵא אֶחָד אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כה) שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַרַדְבַּ"ז חֵלֶק ד' סִימָן ס"ו. שֶׁאִם חוֹלֶה אוֹמֵר צָרִיךְ אֲנִי לִתְרוּפָה פְּלוֹנִית וְרוֹפֵא אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ שׁוֹמְעִין לְחוֹלֶה, כְּמוֹ דְּאָמְרִינַן לְעֵנְיַן תַּעֲנִית יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְלַעֲנִיַּית דַּעְתִּי אֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֶלָּא כְּשֶׁאוֹמֵר מַרְגִּישׁ אֲנִי חֻלְשָׁא בְּאֵבֶר פְּלוֹנִי עַל כֵּן יַעֲשׂוּ לִי תְּרוּפָה פְּלוֹנִית שֶׁמּוֹעֶלֶת לְחֻלְשָׁא זוֹ וּבָזֶה וַדַּאי שׁוֹמְעִין לוֹ דְּלֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁיֵּיקָא בְּכָל מִילֵּי, וְאֶפְלוּ רוֹפֵא אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ שׁוּם תְּרוּפָה אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֲבָל אִם הַמַּחֲלָה יְדוּעָה וְהַחוֹלֶה אוֹמֵר שֶׁתְּרוּפָה זוֹ מוֹעֶלֶת לְמַחֲלָה זוֹ וְהָרוֹפֵא אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל, בָּזֶה אֵין סְבָרָא לִשְׁמֹעַ לְחוֹלֶה לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּחִנָּם [וּמִכָּל מָקוֹם אִפְשָׁר לוֹמַר דְּהֵיכִי דְּאוֹמֵר הַחוֹלֶה דְּיָדוּעַ לוֹ שֶׁטָּבַע גּוּפוֹ לְהִתְרַפֵּא מִמַּחֲלָה זוֹ כְּשֶׁנִּטַּל רְפוּאָה זוֹ אִפְשָׁר דְּשׁוֹמְעִין לוֹ, דְּגַם בָּזֶה שִׁכְיוֹת קְצָת לוֹמַר דְּאָדָם בְּקִי בְּגוּפוֹ יוֹתֵר מִמְּאָה רוֹפְאִים]. אִם לֹא דְּאִיכָּא חֶשֶׁשׁ שֶׁמָּא תִּשְׁרַף דַּעְתּוֹ עָלָיו אִם יִרְאֶה שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים כִּדְבָרָיו. וְהָא דְּאָמְרִינַן גַּבֵּי חַיָּה דַּעַד שִׁבְעָה מְחַלְּלִין כְּשֶׁאָמְרָה צְרִיכָה, וּמִבֹּאר בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (קכט. ד"ה אמר ליה) דְּאֶפְלוּ רוֹפֵא אָמַר אֵינָהּ צְרִיכָה שׁוֹמְעִין לָהּ, מְיִירֵי גַּם כֵּן בְּאֹפֶן זֶה שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת שֶׁצְּרִיכָה חֲמִין לְשִׁתּוֹת אוֹ לְרַחְצָה שֶׁמַּרְגֶּשֶׁת חוּלְשָׁא בְּאֵבְרֶיהָ וְכַדּוֹמֶה, וְרוֹפֵא אוֹמֵר שֶׁלְּפִי חֹזֶק גּוּפָהּ אֵינָהּ צְרִיכָה, עַל כֵּן אֵין שׁוֹמְעִין לְדִבְרֵיהֶן דְּלֵב יוֹדֵעַ וְכוּ'. אֲבָל כְּשֶׁהִיא מְחֻלֶּקֶת לְאֵיזֶה תְּרוּפָה תּוֹעִיל, אֵין סְבָרָא לִשְׁמֹעַ לָהּ [וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָנֵי הַגְּבוֹרִים פֶּרֶק מְפַנִּין (שבת נא:) דְּבּוּר הַמַּתְחִיל הַשְּׁאֵלוֹת וּדְרוֹשׁ], וְכֵן מַשְׁמַע בְּתִשְׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א חֵלֶק ד' סִימָן רפ"ד כְּדִבְרֵינוּ:

* וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֵין צָרִיךְ מֻמְחֶה. דַּיִן זֶה הוּבָא בְּשׁוּלְחָן עָרוּךְ. וְהִנֵּה מַרְדְּכַי מַשְׁמַע דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כֵּן, דְּזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּפֶרֶק ב' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"א) לְפִיכָךְ חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה עוֹשִׂין וְכוּ' עַל פִּי רוֹפֵא אֶחָד שֶׁהוּא מֻמְחֶה, וְכֵן בְּרַ"ן שֶׁלְּהֵי יוֹמָא (ד: ד"ה ומדקתני) לְעֵנְיַן מַאֲכָלִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְּקִיאִין, מַשְׁמַע גַּם כֵּן לְכָאוֹרָה דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כֵּן, עַיֵּן שָׁם. אַךְ מִשּׁוּם דְּהוּא סַכָּנַת נְפָשׁוֹת חֶשֶׁשׁ הַמְחַבֵּר לְדַעָה זוֹ כְּמוֹ שֶׁפֵּירַשְׁנוּ, וְעַל כֵּן נִרְאֶה [ג] דְּאִם אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי יַעֲשֶׂה עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, דְּבְלֹא הָכִי יֵשׁ דֵּעוֹת דַּאַף אִם רוֹפֵא מֻמְחֶה אָנָּה לְחַלֵּל וְהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי דְּיֵעָשֶׂה עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י"ב:

בֵּאוּר הֵיטֵב

לְזֶרֶק תּוֹךְ הַנָּהָר מֵאֲחוֹרָיו וְהָיָה קָמִיעָא מֻמְחֶה, וְנִשְׁלַם הַזְּמַן בְּשַׁבָּת, יָכוֹל לְזָרְקָהּ כֵּינָן דְּהַנָּהָר הוּא כַּרְמְלִית, שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן ג', עַיֵּן שָׁם: י (ז) שֶׁאֵין צָרִיךְ. וְעַל כָּל פָּנִים אִינוֹ נֶאֱמָן לְהַכְחִישׁ הַמֻּמְחֶה אֶפְלוּ לְהָקֵל, מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) עַיֵּן שָׁם: **יב** (ה) וְכֵן נוֹהֲגִים. וְטַ"ז (סק"ה) חוֹלֵק עַל זֶה, וְכָתַב דְּיֵשׁ חֶשֶׁשׁ שֶׁמָּא אַתָּה מַכְשִׁיל לְעָתִיד, בְּאֹם שֶׁיִּרְאוּ עֲכָשָׁו שֶׁאֵין עוֹשִׂין רַק עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, יִסְבְּרוּ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁהוּא רַק מֵחוֹשׁ בְּעָלְמָא, אָסוּר [הַגְּרַ"א]: **ט** (כב) **בְּעֵינָיו וְכוּ'.** וְאַף עַל גַּב דְּמִשּׁוּם סַכָּנַת אֵבֶר אֵין מְחַלְּלִין בְּאִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא לְכָלֵי עָלְמָא וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י"ז, עַיֵּן שָׁאנִי, דִּשְׁוּרְיָקֵי דְּעֵינָא בִּלְבָּא תַּלְיָא, וְאֵיכָא סַכָּנַת נָפָשׁ [גְּמָרָא (ע"ז כח:)]: (כג) **רִירָא.** בַּגְּמָרָא (שם) מַשְׁמַע דְּהוּא הַדִּין קִיְדְּחָא, וְכֵן אִיתָא בְּרַמְבַּ"ם (פ"ב ה"ד) וְכָל בּוֹ (סי' לא) [הַגְּרַ"א]: (כד) **תְּחֹלַת חֹלִי.** (יג) וְכֵן בְּאָמְצַע הַמַּחֲלָה, אֲבָל בְּסוֹף חֹלִי שֶׁכְּבָר תָּשׁ מַחֲלָתוֹ [ג]לֵיכָּא סַכָּנָתָא עַל יְדֵי סִימָנִים הַלָּלוּ; וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רְפוּאָה (יד) כְּדֵי לְהַגְבִּיר אוֹר עֵינָיו דִּבְוַדַּאי אֵין מְחַלְּלִין מִשּׁוּם זֶה: י (כה) **שֶׁהָרוֹפְאִים וְכוּ'.** אֶפְלוּ אֵינוֹ יְהוּדִי, כֵּיוָן שֶׁרוֹפֵא (טו) אֶמֶן הוּא. וְכָתַב הָרַדְבַּ"ז חֵלֶק ד' סִימָן ס"ו אִם הַחוֹלֶה אוֹמֵר צָרִיךְ אֲנִי לִתְרוּפָה פְּלוֹנִית וְהָרוֹפֵא אוֹמֵר אֵין צָרִיךְ שׁוֹמְעִין לַחוֹלֶה, אִם לֹא שֶׁרוֹפֵא אוֹמֵר שֶׁאוֹתָהּ תְּרוּפָה תַּזִּיקֵהוּ אֲזַי שׁוֹמְעִין לָרוֹפֵא. וַעֲיַין בְּאוּר הֲלָכָה (ד"ה ורופא) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה: (כו) **מְחַלְּלִין.** דְּסֵפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל: (כז) **שֶׁאֵין צָרִיךְ מֻמְחֶה.** וּמִכָּל מָקוֹם דַּוְקָא כְּשֶׁיֹּאמַר שֶׁמַּכִּיר בְּאוֹתוֹ חֹלִי כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן תרי"ח (ס"ו), וְגַם אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהַכְחִישׁ הַמֻּמְחֶה אֶפְלוּ לְהָקֵל [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז)]: (כח) **דְּכָל בְּנֵי אָדָם וְכוּ'.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ לְמָכָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חָלָל, וּמִכָּל מָקוֹם אִם אִפְשָׁר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי טוֹב יוֹתֵר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ויש): (כט) **דַּוְקָא יִשְׂרְאֵלִים.** הֵיכָן שֶׁהוּא מְצֻוֶּה עַל שַׁבָּת וְאוֹמֵר לְחַלְּלוּ, וַדַּאי סוֹמֵךְ עַל הַמַּחֲאָתוֹ: (ל) **אֲבָל סְתָם וְכוּ'.** וְכֵן עִקַּר [אֶלְיָה רַבָּה (שם)]: (לא) **אֵין מְחַלְּלִין וְכוּ'.** דְּאֵין אוֹמְרִים לוֹ לְאָדָם חֲטָא בְּשַׁבִּיל שֶׁיִּזְכֶּה חֲבֵרוֹ, אַף אִם הַכְּפִיָּה הָיָה בְּאֶחָד מִשִּׁשָּׁה עֲבֵרוֹת, עֲבוֹדָה זָרָה וּגְלוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְהוּא מְשַׁעֵר שֶׁהַנֶּאֱנָס יִמְסֹר עַצְמוֹ לְמִיתָה בְּשַׁבִּיל זֶה, אֶפְשָׁר דְּצָרִיךְ לְחַלֵּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לָזֶה: **יא** (לב) **אֵין אוֹמְרִים נַמְתִּין.** וְאֵין סְתִירָה מִזֶּה לְהָא דְּסוֹף סָעִיף ד', דְּהָתָם הָלָא מַיְרֵי שֶׁיּוֹדֵעַ וּמַכִּיר שֶׁעַל יְדֵי הַמְתָּנָתוֹ עַד הָעֶרֶב לֹא יַגִּיעַ שׁוּם רֵיעוּתָא לְהַחוֹלֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא: **יב** (לג) **שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת וְכוּ'.** הַטַּעַם כָּתַב הָרַא"שׁ (יומא פ"ח סי' יד) מִשּׁוּם דְּזִילְתָנֵיהוּ וְאָתֵי גַּם כֵּן לְאַהֲדוּרֵי בַּתְרֵיהוּ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבֹא לִידֵי סַכָּנָה, וְטַעַם זֶה שַׁיָּךְ גַּבֵּי קְטַנִּים וְאֵינָם יְהוּדִים, וְאָצֶל נָשִׁים אֵיכָא טַעַם אַחֵר שֶׁמָּא יֹאמְרוּ שֶׁלֹּא נִתַּן שַׁבָּת לְדָחוֹת אַף בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ וּלְכָךְ מוֹסְרִין אוֹתָהּ לָהֶם, וְיִתְעַצְּלוּ בַּדָּבָר וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבֹא לִידֵי סַכָּנָה, אוֹ שֶׁמָּא יִקְלוּ הַנָּשִׁים בַּדָּבָר וְיִבְוֹאוּ לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּמָקוֹם אַחֵר [רַמְבַּ"ם (פ"ב ה"ג)]: (לד) **אֶלָּא עַל יְדֵי וְכוּ'.** וּכְשֶׁיֵּשׁ שָׁם בְּמַעֲמָד זֶה חֲכָמִים, מִצְוָה לְכַתְּחִלָּה לַעֲשׂוֹת חִלּוּל זֶה עַל יְדֵיהֶם [ר"מ בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה פֶּרֶק מְפַנִּין (פי"ח מ"ג) וְרִיאַ"ז (יומא ד: אות ב) וְתַשְׁבַּ"ץ חֵלֶק א' סִימָן (נ"ח) [נ"ד]]. וְדַע דְּכָל סָעִיף זֶה מְיֵרֵי שֶׁכֻּלָּם עוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד, אֲבָל אִי לֵיכָּא שָׁם אֲנָשִׁים וְיֵשׁ נָשִׁים שָׁם, בְּוַדַּאי אֵין לָהֶם לְהַמְתִּין וְהֵם זְרִיזוֹת וְנִשְׁקָרוֹת [תַּשְׁבַּ"ץ (שם) וְרִיאַ"ז (שלהג"ג שבת מ. אות ב)]: (לה) **וּבְלֹא אִחוּר עַל יְדֵי שִׁנּוּי.** דְּכָל כַּמָּה דְּנוֹכַל לַעֲשׂוֹת בְּהֶתֵּר לֹא שָׁבְקִי הֶתֵּרָא וְנַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר. וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אִם עַל יְדֵי הַשִּׁנּוּי מִתְאַחֵר הַדָּבָר מְעַט רַק דְּאֵין הַחִלּוּי בְּהוֹל, נְמִי מִתְאַחֲרִים מְעַט כְּדֵי לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי שִׁנּוּי דְּאֵינוֹ אֶלָּא אִסּוּר דְּרַבָּנָן: (לו) **עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי.** וְהוּא הַדִּין עַל יְדֵי קְטַנִּים: (לז) **וְכֵן נוֹהֲגִים.** וְהַטַּ"ז (סק"ה) כָּתַב

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ט (יג) מֵאִירִי (חידושים) בֵּיצָה כ"ב (ע"א ד"ה מהו ע"ש): (יד) רַשַׁ"י (ע"ז כח: ד"ה ופצוחין): י (טו) אָסוּר וְהַתּוֹר (כלל נט דין ז):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"ח בסוגריים) כתב שאם אין בו חשש סכנה מותר לו להצטנן במים מפני שנראה כמיקר ולא כמתכוין לרפואה. **ב]** בשו"ע הרב (ס"ט) כתב שבכה"ג אין עושין אפילו ע"י נכרי אלא דבר שהוא משום שבות, כגון לכחול בסמנים השחוקים מאתמול. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"י) כתב כדברי השו"ע שאפילו אין שם רופא מומחה אלא שאחד אומר שהוא מכיר בחולי זה ונראה לו שהוא צריך חילול מחללין על פיו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ור"ן (סס ד: ד"ה ולאן)): **יג** ב**כָּל הַזָּרִיז לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, אֲפִלּוּ אִם** (ו) **מְתַקֵּן עִמּוֹ דָּבָר אַחֵר, כְּגוֹן שֶׁפָּרַשׂ מְצוּדָה לְהַעֲלוֹת תִּינוֹק שֶׁנָּפַל לַנָּהָר וְצָד עִמּוֹ דָּגִים,** (לח) **וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:** **יד** ג**הָיָה חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה צָרִיךְ בָּשָׂר** (ז) (לט) **שׁוֹחֲטִים לוֹ, וְאֵין אוֹמְרִים נַאֲכִילֶנּוּ נְבֵלָה, אֲבָל אִם הָיָה הַחוֹלֶה צָרִיךְ לַאֲכִילָה לְאַלְתַּר, וְהַנְּבֵלָה מוּכֶנֶת מִיָּד וְהַשְּׁחִיטָה מִתְאַחֶרֶת לוֹ, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַנְּבֵלָה:** **טו** ד**אֲמָדוּהוּ** (פֵּרוּשׁ, הִתְבּוֹנְנוּ בְּמַחֲלָתוֹ וְשִׁעֲרוּ) **הָרוֹפְאִים שֶׁצָּרִיךְ גְּרוֹגֶרֶת אַחַת,** (מ) **וְרָצוּ עֲשָׂרָה** (מא) **וְהֵבִיאוּ לוֹ כָּל אֶחָד גְּרוֹגֶרֶת כֻּלָּם פְּטוּרִים, *וְיֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב מֵאֵת ה'** (מב) **אֲפִלּוּ הַבְּרִיא בָּרִאשׁוֹנָה:** **טז** ה**אֲמָדוּהוּ לִשְׁתֵּי גְרוֹגָרוֹת, וְלֹא מָצְאוּ אֶלָּא שְׁתֵּי גְרוֹגָרוֹת בִּשְׁנֵי עֳקָצִין וְשָׁלֹשׁ בְּעֹקֶץ אֶחָד, כּוֹרְתִים הָעֹקֶץ** (מג) **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ, וְאִם הָיוּ שְׁתַּיִם בְּעֹקֶץ אֶחָד וְשָׁלֹשׁ בְּעֹקֶץ אֶחָד,** (מד) **לֹא יִכְרְתוּ אֶלָּא הָעֹקֶץ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁתַּיִם.** הַגָּה: וְאִם הַדָּבָר בָּהוּל אֵין מְדַקְדְּקִין בְּכָךְ, שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי דִּחוּי וְעִכּוּב (הגהות מרדכי פרק מפנין (סי' תסג)): **יז** ו**חוֹלֶה שֶׁנָּפַל**

ב יוֹמָא שָׁם. ג רא"ש בְּיוֹמָא (פ"ח סי' יד) וּתְשׁוּבָה כְּלָל (כ"ו) [כ"ו] (סי' ה). ד מְנָחוֹת ס"ד (ע"א) מֵימְרָא דְּרָבָא. ה שָׁם בַּעְיָא דְּנִפְשְׁטָה. ו כֵּן פֵּרֵשׁ הָרַ"ן בְּפֶרֶק י"ד דְּשַׁבָּת (לט: ד"ה ומהא) מֵימְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה וְכוּ' בְּשַׁבָּת קכ"ט (ע"א).

בְּאֵר הֵיטֵב

שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִפְעָמִים לֹא יִהְיֶה אֵינוֹ יְהוּדִי מָצוּי וְעַל יְדֵי זֶה יִסְתַּכֵּן הַחוֹלֶה בְּמָה שֶׁיַּמְתִּינוּ עַל הָאֵינוֹ יְהוּדִי. וְהֶאֱרִיךְ הַט"ז בִּרְאָיוֹת וּמְסַיֵּם עִקָּרָא דְּמִלְּתָא שֶׁלֹּא יַשְׁגִּיחַ עַל הָאֵינוֹ יְהוּדִי כָּל עִקָּר, אַף עַל פִּי שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי לְפָנֵינוּ, וְאַף שֶׁכָּתַב רַמָ"א וְכֵן נוֹהֲגִין, אֵין מִזֶּה רְאָיָה דְּלָאו מִנְהָג וָתִיקִין הוּא זֶה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, עַיֵּן שָׁם: **יג** (ו) **מְתַקֵּן.** נָפַל תִּינוֹק לְבוֹר, עוֹקֵר חוּלְיָא אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְתַקֵּן מַדְרֵגָה, רַמְבַּ"ם (פ"ב הי"ז), עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): **יד** (ז) **שׁוֹחֲטִים.** כִּי בִּנְבֵלָה יַעֲשֶׂה עֲבֵרָה בְּכָל כַּזַּיִת וְכַזַּיִת, הָרַ"ן (יומא ד: ד"ה וגרסי'), עַיֵּן שָׁם. וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַ"ן דְּאָמְרִינַן בְּיוֹמָא (פג.) מִי שֶׁאֲחָזוֹ בֻּלְמוּס מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל הַקַּל תְּחִלָּה, טֶבֶל וּנְבֵלָה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ נְבֵלָה, כִּי פְּלִיגֵי בִּדְלָא אֶפְשָׁר, מַר סָבַר טֶבֶל חָמוּר וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה, מַר סָבַר טֶבֶל חָמוּר אֲבָל תְּרוּמָה חֲזְיָא לְכֹהֵן, וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה אֲבָל טֶבֶל אֶפְשָׁר לְתַקּוּנֵי וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי דַּעַת הָרַ"ן קָשֶׁה לְמַאן דְּאָמַר דְּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ טֶבֶל, הָא עַל כָּל זַיִת וָזַיִת חַיָּב, וְאִם כֵּן מוּטָב שֶׁיַּפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה וְיַאֲכִילֶנּוּ חֻלִּין בִּפְנֵי עַצְמוֹ וּתְרוּמָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ דִּמְמַעֵט בְּאִסּוּר עָדִיף טְפֵי. וְגַם לְמַאן דְּאָמַר דְּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ תְּרוּמָה, אַמַּאי הַצְּרַךְ לָתֵת טַעַם דְּטֶבֶל חָמוּר וּתְרוּמָה חֲזְיָא לְכֹהֵן, תִּפּוֹק לֵהּ דַּאֲפִלּוּ דְּנֵימָא דְּטֶבֶל וּתְרוּמָה שָׁוִים מִכָּל מָקוֹם מוּטָב שֶׁיַּאֲכִילֶנּוּ תְּרוּמָה מִשּׁוּם דְּקָא מְמַעֵט בְּאִסּוּר, מִמָּה שֶׁיַּאֲכִילֶנּוּ טֶבֶל דְּמַפִּישׁ בְּאִסּוּר דְּעַל כָּל זַיִת וָזַיִת חַיָּב, וקֻ"ל. וְעַתָּה חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ סֵפֶר פָּרָשַׁת דְּרָכִים, וְרָאִיתִי שָׁם (דרך החיים דרוש יט) שֶׁהִקְשָׁה כֵּן עַיֵּן שָׁם פִּלְפּוּל חָרִיף וּדְרוּשׁ נֶחְמָד עַל זֶה. וְעַיֵּן מַה שֶּׁתֵּרֵץ עַל זֶה הַיַּד אַהֲרֹן (הגב"י). וְכָתַב הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי (סי' תסז) אִם צְרִיכִים לְחַמֵּם לוֹ יַיִן, יְמַלֵּא יִשְׂרָאֵל וְיָחֵם הָאֵינוֹ יְהוּדִי וּמוּטָב שֶׁיִּתְנַסֵּךְ הַיַּיִן מִשֶּׁיִּתְחַלֵּל שַׁבָּת, עַד כָּאן. וְכָתַב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות טו) שֶׁכֵּיוָן שֶׁאִסּוּרוֹ מִדִּבְרֵיהֶם מֻתָּר, וְגַם אִסּוּרוֹ קַל מְאֹד עַד כָּאן. וְגַם בִּתְשׁוּבָתוֹ (סי' קכד) מַתִּיר רַמָ"א אֲפִלּוּ לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה לִשְׁתּוֹת סְתָם יֵינָם. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קכ"ה סָעִיף י' דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא נִסּוּךְ, וְעַיֵּן סִימָן שי"ח סָעִיף י"ג, מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט). וְט"ז (סק"ו) כָּתַב דְּטוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּשְׂרָאֵל יְחַמֵּם, כִּי אִם יִתְנַסֵּךְ אָז עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה שֶׁשּׁוֹתֶה עוֹשֶׂה אִסּוּר כְּמוֹ הַטַּעַם בִּנְבֵלָה,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּלָאו מִנְהָג וָתִיקִין הוּא, דְּאַף שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי מִכָּל מָקוֹם הַיִּשְׂרָאֵל יָזָרֵז בַּדָּבָר יוֹתֵר, וְלָכֵן אִם יֵשׁ אֲפִלּוּ סָפֵק הַצָּלָה וְיֵשׁ סַכָּנָה בְּבֵרוּר [א]כָּל הַזָּרִיז הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח: **יג** (לח) **וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.** כְּגוֹן (טו) נָפַל תִּינוֹק לַבּוֹר, עוֹקֵר חֻלְיָא וּמַעֲלֵהוּ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְתַקֵּן בָּהּ מַדְרֵגָה בִּשְׁעַת עֲקִירָתוֹ. נִנְעַל הַדֶּלֶת בִּפְנֵי הַתִּינוֹק, שׁוֹבֵר הַדֶּלֶת וּמוֹצִיאוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְפַצֵּל אוֹתָם כְּמִין עֵצִים שֶׁרְאוּיִים לִמְלָאכָה שֶׁנַּעֲשִׂים כְּמִין נְסָרִים אוֹ קִסְמִין לְהַדְלָקָה, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר הַשְּׁבִירָה שֶׁמָּא יִבְעַת הַתִּינוֹק וְיָמוּת, וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁאֶפְשָׁר לְקַרְקֵשׁ לְהַתִּינוֹק בֶּאֱגוֹזִים מִבַּחוּץ עַד שֶׁיָּבִיאוּ הַמַּפְתֵּחַ. וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה צָרִיךְ לְהַחֻלְיָא וּלְהַנְּסָרִים וְהַקִּסְמִין גַּם כֵּן שָׁרֵי, (יז) כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן לָזֶה: **יד** (לט) **שׁוֹחֲטִים לוֹ.** הַרְבֵּה טְעָמִים נֶאֶמְרוּ עַל זֶה, (יח) יֵשׁ אוֹמְרִים מִשּׁוּם דְּשַׁבָּת הֻתְּרָה אֵצֶל פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וּלְכָךְ שׁוֹחֲטִין לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁשּׁוֹחֲטִין בְּיוֹם טוֹב, וַאֲפִלּוּ אִסּוּר דְּרַבָּנָן אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לִשְׁחֹט מִטַּעַם זֶה. (יט) אֲבָל הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים כָּתְבוּ דְּשַׁבָּת רַק דְּחוּיָה הִיא, (כ) אֶלָּא הַטַּעַם הוּא דְּשֶׁמָּא יִהְיֶה קָץ בַּאֲכִילַת נְבֵלָה וְלֹא יֹאכַל וְיִסְתַּכֵּן. וּבְבֵית יוֹסֵף (ד"ה היה) הֵבִיא עוֹד טַעַם בְּשֵׁם הָרַ"ן (יומא ד: ד"ה וגרסי'), דִּבְנְבֵלָה עוֹבֵר עַל כָּל כַּזַּיִת מִמֶּנָּה וְחָמִיר מֵאִסּוּר לָאו דְּשַׁבָּת, וְעוֹד טַעַם עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי זֶה בְּוַדַּאי מוּטָב לַעֲבֹר וּלְהוֹשִׁיט לוֹ אִסּוּר דְּרַבָּנָן מִשֶּׁנְּחַלֵּל שַׁבָּת בְּאִסּוּר סְקִילָה. וְהִנֵּה אִם הַחוֹלֶה אוֹמֵר שֶׁאֵין קָץ בַּאֲכִילַת נְבֵלָה, וְיֵשׁ נְבֵלָה מְזֻמָּן לְפָנָיו, אִם מֻתָּר לִשְׁחֹט עֲבוּרוֹ עַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים, וְעַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן קָטָן בְּוַדַּאי נִרְאֶה דְּטוֹב יוֹתֵר לְהַאֲכִילוֹ בְּשַׂר נְבֵלָה וְלֹא יִשְׁחֹט אָדָם עֲבוּרוֹ בְּשַׁבָּת. כָּתַב בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי (סי' תסז) אִם צָרִיךְ לְהַרְתִּיחַ יַיִן עֲבוּר חוֹלֶה, יְמַלֵּא יִשְׂרָאֵל וְיָחֵם הָאֵינוֹ יְהוּדִי וּמוּטָב שֶׁיִּתְנַסֵּךְ הַיַּיִן מִשֶּׁיִּתְחַלֵּל שַׁבָּת, וְהַטַּעַם עַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות טו) שֶׁכָּתַב כֵּיוָן שֶׁאִסּוּר סְתָם יֵינָם אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְגַם אִסּוּרוֹ קַל וְאֵין הַחוֹלֶה קָץ בּוֹ לֹא דָּמֵי לִנְבֵלָה, וּלְכָךְ מוּטָב שֶׁיָּחֵם הָאֵינוֹ יְהוּדִי אִם הוּא מְזֻמָּן לְפָנָיו שֶׁלֹּא יִשְׁהֶא עַל יְדֵי זֶה וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף י"ב בְּהַגָּ"ה. (כא) וְתוּ דְּקַיְמָא לָן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קכ"ה סָעִיף י' דְּאֵינוֹ יְהוּדִי הַמּוֹלִיךְ כְּלִי פָּתוּחַ וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁמְּרוֹ שֶׁלֹּא יִתְנַסֵּךְ שָׁרֵי, אִם כֵּן אֶפְשָׁר לְחַמְּמוֹ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי בְּלִי נִסּוּךְ. (כב) וּמִכָּל מָקוֹם הַמֵּקֵל בְּחוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה לְהָחֵם בְּעַצְמוֹ, אֵין לִמְחוֹת בְּיָדוֹ דְּיֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ עַיֵּן בְּט"ז בְּסָעִיף קָטָן (ד') [ה']: **טו** (מ) **וְרָצוּ עֲשָׂרָה.** שֶׁכָּל אֶחָד חָשַׁב שֶׁהוּא יַקְדִּים, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ויש להם): (מא) **וְהֵבִיאוּ לוֹ.** מֵרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ תְּלָשׁוּ בְּשַׁבָּת: (מב) **אֲפִלּוּ הַבְּרִיא בָּרִאשׁוֹנָה.** פֵּרוּשׁ שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ (כג) בָּזֶה אַחַר זֶה, וּכְבָר אָכַל מִמָּה שֶׁהֵבִיא לוֹ הָרִאשׁוֹן וְהִבְרִיא, אֲפִלּוּ הָכִי כֻּלָּם פְּטוּרִים מֵחַטָּאת מִשּׁוּם דְּכָל אֶחָד חָשַׁב שֶׁהוּא יַקְדִּים, וְלֹא לְבַד שֶׁפְּטוּרִים, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם גַּם שָׂכָר טוֹב עֲבוּר מַחְשַׁבְתָּם הַטּוֹבָה: **טז** (מג) **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ.** דְּבָזֶה מְמַעֵט הַחִלּוּל שֶׁאֵינוֹ קוֹצֵר אֶלָּא פַּעַם אַחַת: (מד) **לֹא יִכְרְתוּ אֶלָּא וְכוּ'.** דְּרִבּוּי בְּשִׁעוּרָא שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ אָסוּר. וּמִכָּאן נִרְאֶה פָּשׁוּט

בֵּאוּר הֲלָכָה

טו * **וְיֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"מ) **שֶׁכָּתַבְתִּי דְּמַיְרֵי דְּכָל אֶחָד חָשַׁב שֶׁהוּא יַקְדִּים לַחֲבֵרוֹ, וּמַיְרֵי בְּחֹלִי בָּהוּל, דְּאִם לֹא כֵן מִסְתַּבְּרָא שֶׁאָסוּר לְהַרְבּוֹת בִּגְבָרֵי,** וּמִי עָדִיף זֶה מֵהָא דְּמִסְתַּפְּקִינַן (מנחות סד.) אִי תְּרֵי בִּתְרֵי עֻקְצִין אוֹ תְּלָתָא בְּחַדָא עֹקֶץ, אַלְמָא דְּהֵיכָא דְּאֵינוֹ בָּהוּל חָשְׁבִינַן בְּכָל דָּבָר לְהָקֵל הַחִלּוּל. **וְרָאִיתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה** סָעִיף [קָטָן] א' **שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַמָ"א** (סי' עו) **דַּאֲפִלּוּ שְׁנַיִם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אַחַת כְּמוֹ בְּחֹל, וְנִרְאֶה דְּמַיְרֵי שֶׁעַל יְדֵי שְׁנַיִם אֶפְשָׁר שֶׁתְּהֵא נִגְמֶרֶת הַמְּלָאכָה מַהֵר, אֲבָל בְּלָאו הָכִי אָסוּר:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יג (טו) גְּמָרָא (יומא פד:), וְהוּבָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח), אַף שֶׁסִּיֵּם שֶׁבְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי (סי' תסד) מַשְׁמַע קְצָת דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה, וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יג) מֵאֵן בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: **(יז)** פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ח) בְּשֵׁם הַלֶּחֶם מִשְׁנֶה (פ"ב הי"ז), עַיֵּן שָׁם. **אוּלָם בְּעִקַּר דָּבָר זֶה יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים, כִּי הִנֵּה בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶּר הֵבִיא בְּשֵׁם הָרַ"ן** (שבת לח. ד"ה מתני' השני) **לְהָקֵל בָּזֶה, וְכֵן בְּבַעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת בְּפֶרֶק כ"ג מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת גּוֹרֵס בְּסוּגְיָא דְּיוֹמָא אַף עַל גַּב דְּמִתְכַּוֵּן לָצוּד כַּוְרֵי וְכֵן בְּאִידָךְ כֻּלְּהוּ, וְכֵן בְּרוֹקֵחַ סִימָן ק"ט כָּתַב אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְכַּוֵּן לִמְלָאכָה וּלְהַצִּיל הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח.** אָכֵן בְּרִי"ף (יומא ה.) וּבְרֹא"שׁ (שם פ"ח סי' טו) הַגִּרְסָא וְאַף עַל גַּב דְּמִתְחַבֵּר בְּשִׁיפֵי, וְאַחַר הָרִי"ף נִמְשַׁךְ גַּם הָרַמְבַּ"ם (פ"ב הי"ז) שֶׁלֹּא הִזְכִּיר וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּתְכַּוֵּן לָזֶה [וְנִשְׁמַט זֶה מֵהַלֶּחֶם מִשְׁנֶה], וְכֵן בְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם נָתִיב י"ב (ח"ט) מַשְׁמַע גַּם כֵּן דְּלֹא מְכַוֵּן לָזֶה אֶלָּא שֶׁבְּלֹא זֶה צָרִיךְ לָזֶה, וְכֵן כָּתַב בַּמְּאִירִי סוֹף יוֹמָא (פד: ד"ה מפקחין) שֶׁלֹּא יְכַוֵּן לָזֶה. **אַךְ לְכָל הַדֵּעוֹת מַיְרֵי שֶׁאֵינוֹ מַרְבֶּה בִּפְעֻלָּה בִּשְׁבִיל זֶה, כֵּן נִרְאֶה בָּרוּר:** **יד (יח)** הָרֹא"שׁ (יומא פ"ח סי' יד) בְּשֵׁם הָרַ"מ (ד"ק סי' ר): **(יט)** הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"א) וְהָרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' תרפט) וְהָרַ"ן (ביצה ט: ד"ה ומיהא), הוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה היה): **(כ)** הָרֹא"שׁ (שם): **(כא)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט). וּלְפִי זֶה נִסְתַּלֵּק מַה שֶּׁכָּתַב הַט"ז בְּסוֹף סָעִיף קָטָן ו', אַךְ לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּסוֹף סָעִיף קָטָן (ד') [ה'] עֲדַיִן יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה: **(כב)** שֻׁלְחַן עֲצֵי שִׁטִּים (סי' א כללי מלאכות ס"י): **טו (כג)** גְּמָרָא (מנחות סד.):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (סי"ג) כתב שמעיקר הדין יש לעשות דוקא ע"י ישראל גדול. אבל המנהג במדינות אלו לעשות ע"י נכרי כשאפשר לעשות על ידו בלא איחור כלל, והישראל עומד עליו ומזרזו. אבל טוב שלא לנהוג כן, כי יש לחוש שיאמרו שעושים דוקא על ידו, ויחזרו אחריו גם במקום שלא מצוי נכרי, ויסתכן החולה. ועל כל פנים הרוצה לעשות ע"י נכרי יגלה לרבים באותו פעם שיש היתר לישראל עצמו אלא שהנכרי מזומן כאן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah